

Rapport Nr. 0537

Archeologienota

Turnhout - Plamaten Programma van Maatregelen

Inhoud

1	Administratieve gegevens	1
2	Gemotiveerd advies	2
2.1	Aanleiding vooronderzoek	2
2.2	Resultaten vooronderzoek	2
2.3	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	3
3	Programma van maatregelen	4

1 Administratieve gegevens

Projectcode J. Verrijckt		2020-1572
Projectcode Onroerend Erfgoed		2021A104
locatie	Provincie	Antwerpen
	Gemeente	Turnhout
	Straat	Plamaten
Kadastrale gegevens	Gemeente	Turnhout
	Afdeling	4
	Sectie	P
	Percelen	22a, 26a, 27a5, 27z4, 36v, 36w, 37n, 37m, 40k2, 40m2
Coördinaten	Noordoost	X: 189184,727 Y: 224490,505
	Noordwest	X: 189126,022 Y: 224528,539
	Zuidoost	X: 189221,107 Y: 224320,180
	Zuidwest	X: 189059,876 Y: 224325,968
Oppervlakte plangebied		23829m ²
Erkend Archeoloog		2015/00053 Jeroen Verrijckt
Projectcode J. Verrijckt		2020-1572

2 Gemotiveerd advies

2.1 Aanleiding vooronderzoek

Naar aanleiding van de aanvraag van een verkavelingsaanvraag voor het terrein aan de Plamaten in Turnhout, waar 10 nieuwbouwkavels worden gepland met de totale oppervlakte ca. 23829m², werd een archeologienota opgesteld.

Meer informatie over de aanleiding van het vooronderzoek is terug te vinden in het verslag van resultaten.

2.2 Resultaten vooronderzoek

Tijdens het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem werd zowel een bureauonderzoek uitgevoerd als een terreinbezoek met controleboringen. Op basis van dit vooronderzoek zonder ingreep in de bodem was het mogelijk om met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aanwezigheid en waarde van archeologisch erfgoed op het terrein.

Het plangebied ligt in de huidige gemeente Turnhout dat ontstaan op het kruispunt van twee belangrijke handelswegen, namelijk de handelsweg van Antwerpen richting het Rijnland en de handelsweg van Breda naar Luik. Aan dit kruispunt van handelswegen was tenminste vanaf 1110 een waterburcht aanwezig. Turn gaat vermoedelijk terug op een toren of 'doorn' en hout op een bos (holt). Tussen 1209 en 1213 kreeg de gemeenschap van koop- en ambachtslieden stadsrechten van hertog Hendrik I van Brabant.

Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem in het plangebied grotendeels gekarteerd als een deel OB in het zuidwesten van het terrein, Sdm in het zuidoosten, Pem in het midden en Scmy in het noorden van het terrein. Sdm- en Scmu-bodems zijn lemige zandbodems met een dikke antropogene humus A-horizont. Deze plaggebodems hebben een hoge voorjaarswaterstand. Pem-bodems zijn natte lichte zandleembodems met een dikke antropogene humus A-horizont. De natte grondwatergronden zijn in de Kempen vertegenwoordigd door "P"-gronden (Pep, Pec, Pef, Peg, Pem). Alle gronden in deze serie situeren zich in een depressielandschap.

In de ruimere omgeving van 1000m werden voornamelijk vondsten aangetroffen uit het centrum van de stad Turnhout die veelal in (Late-) Middeleeuwen te dateren zijn. Deze waarden werden vaak aangetroffen bij archeologische vooronderzoek die dan opgenomen werden in de CAI. Er werden in de ruime omgeving ook 2 grafheuvels met een urn in aangetroffen uit de metaaltijden en er werden bij een opgraving aan de Warandeparking sporen van de IJzertijd tot de Nieuwe Tijd aangetroffen. Verder zijn er nog enkele waarden uit WOI die in verband staan met de Antwerpen-Turnhoutstelling uit 1917.

Alle uitgevoerde vooronderzoeken in de directe omgeving (400m) van het terrein leverden beperkte resultaten op. Veelal werd er na landschappelijke boringen al geconcludeerd dat de ondergrond te verstoord was of dat de bodemingrepen niet tot het archeologisch niveau zouden reiken. Op de aanpalende terreinen net ten oosten van het plangebied vond in 2010 ook een proefsleuvenonderzoek plaats waar sporen van leem en klei ontginning werden aangetroffen die in verband gebracht konden worden met de baksteenproductie in de late middeleeuwen of de 16de eeuw. Verder onderzoek werd ook hier niet noodzakelijk geacht.

In 2016 werd er reeds een archeologienota opgesteld voor onderhavig plangebied. Het terrein werd vrijgegeven voor de geplande werken doordat het er kon vastgesteld worden dat het in het verleden te grote antropogene ingrepen heeft gekend en dat het te nat is voor steentijdsites en sporensites.

Op 15 januari 2021 vond er binnen het plangebied een terreinbezoek plaats. Hierbij werden foto's genomen van de huidige situatie en profielen geregistreerd op de locaties waar bodemverstoring zal plaatsvinden. Concluderend kan gesteld worden dat het terrein voor het grootste deel zeker 1,5m lager ligt waardoor het huidige loopniveau op ca. 50cm in de oorspronkelijke C-horizont ligt. Op dit niveau is er nog een puinlaag aanwezig van minstens 2m dik. Er kan gesteld worden dat het terrein tot zeker 2,5 - 3m in de C-horizont **verstoord** is geweest wat heeft geleid tot de vernietiging van het eventueel aanwezige archeologisch bestand.

Hoewel het projectgebied zich situeert op een gradiëntzone, ligt het te ver verwijderd van een waterloop om te kunnen spreken van een verwachting naar steentijdsites. Bovendien ligt het grootste deel van het terrein in nat, drassig gebied (Pem-bodem), wat het potentieel voor zowel steentijdsites als sporensites doet afnemen.

Door de historische lage densiteit aan bewoning, de verstoorde ondergrond en de weinige archeologische waarden en resultaten in de omgeving, neemt de verwachting naar archeologische waarden verder af.

Het archeologisch potentieel tot kenniswinst van het terrein is te klein om, met het oog op de kosten-batenanalyse, verder archeologisch onderzoek te adviseren. J. Verrijckt bvba adviseert de vrijgave van het plangebied.

2.3 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Na een uitgebreide bureaustudie waarbinnen historische, cartografische, geologische, geografische en bodemkundige bronnen werden onderzocht en teruggekoppeld aan het hedendaagse terreingebruik en de bouwplannen van de opdrachtgever, kan geconcludeerd worden dat het plangebied in het verleden grotendeels verstoord is geweest en dat de aanwezigheid van een archeologische site dus miniem is. Hierdoor is vervolgonderzoek dus niet opportuun.

Rekening houdende met de kosten-batenanalyse adviseert J. Verrijckt bvba om het plangebied vrij te geven voor verdere ontwikkelingen.

3 Programma van maatregelen

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek en controleboringen kan geconcludeerd worden dat er geen vervolgonderzoek noodzakelijk is. Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek is met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aanwezigheid en waarde van archeologisch erfgoed, het potentieel op kennisvermeerdering en de haalbaarheid van eventueel verder onderzoek.

Deze beslissing steunt op onderstaande redenering:

- Voldoende info aanwezigheid site: Ja.
- De controleboringen die werden geplaatst bij het terreinbezoek toonden aan dat de ondergrond minstens tot op een diepte van 3,5 – 4m verstoord is geweest. De C-horizont is hierbij te fel afgetopt om een hoge verwachting te scheppen naar archeologische waarden.
- Voldoende info verstorende impact van de geplande werkzaamheden op eventuele archeologische sites: Door de historische lage densiteit aan bewoning, de verstoorde ondergrond en de weinige archeologische waarden en resultaten in de omgeving, is de kans miniem dat er een archeologische site aanwezig is op het terrein en is bijgevolg de kans op kennisvermeerdering zeer klein.

Indien tijdens de werkzaamheden toch archeologische resten worden aangetroffen, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht. Deze bepalingen zijn terug te vinden in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. Eventuele toevalsvondsten dienen binnen drie dagen na ontdekking gemeld te worden bij Onroerend Erfgoed.